

Snacka om barnrätt

Avsnitt 6. Barn, klimat och miljö

Dona Hariri: Välkommen till *Snacka om barnrätt*, en podcast från länsstyrelsen i Stockholm om barns rättigheter och olika förutsättningar. Och jag som leder samtalet heter Dona Hariri och är barnrättsjurist. I dag ska vi prata om barns rätt till en framtid med friska ekosystem och en hälsosam miljö.

Patrik Cederlöf: Barn är känsligare för både luftföroreningar och miljögifter än vuxna. Barn tar upp mer gifter i förhållande till kroppsvikt och det kan påverka deras fysiska utveckling negativt. Barn runt om i världen påverkas redan idag fysiskt av klimatförändringar. Och många barn mår dåligt psykiskt, de har klimatångest. Mer än hälften av de svenska ungdomarna känner oro inför klimatförändringarna. För att få en nära relation till och respekt för natur och miljö är det viktigt att barn får kunskap.

Dona Hariri: I dagens avsnitt ska jag prata med Frida Berry Eklund från den ideella organisationen Våra barns klimat, du är med oss Frida på länk, och Anne Lagerqvist på Stockholms Stads kemikaliecentrum, som är med mig här i studion i Gamla stan i Stockholm.

Välkomna till *Snacka om barnrätt*!

Frida Berry Eklund: Tack så mycket!

Anne Lagerqvist: Tack!

Dona Hariri: Innan vi drar igång, Anne nu tittar jag på dig här, vad gör Stockholms stads kemikaliecentrum?

Anne Lagerqvist: Kemikaliecentrum är en del av miljöförvaltningen i Stockholms stad och vi är ett centrum för att stödja stadens verksamheter i olika kemikaliefrågor. Vi jobbar dels med upphandling, med byggmaterial och med kemikalieförteckningar och har också haft ett specifikt projekt riktat mot förskolor som heter *Kemikaliesmart förskola*. Det handlar om att göra stadens förskolor så säkra för barnen som möjligt så att de inte utsätts för skadliga ämnen är de vistas i stadens verksamheter.

Dona Hariri: Vi ska komma tillbaka till det här med skadliga ämnen och hur man kan skydda barn från det. Och Frida, Våra barns klimat då, vad gör ni?

Frida Berry Eklund: Vi hette tidigare Föräldravrálet och är en ideell organisation som startade år 2012 och idag samlar vi ungefär tjugosex tusen vuxna och andra som bryr sig om barn bakom vårt upprop för en

politik som ska ta klimatmålen på allvar. Vi opinionsbildar om klimatfrågan och vi påverkar politiken framför allt. Vår utgångspunkt för vårt arbete är att vi måste lyssna på experter och på den senaste vetenskapen för att vi ska kunna ställa om samhället i hållbar riktning helt enkelt.

Dona Hariri: Jobbar ni ut mot hela landet eller är det någon form av Stockholmsfokus?

Frida Berry Eklund: Vi jobbar i hela Sverige.

Dona Hariri: Nu ska jag vara helt transparent här. När jag förberedde mig inför samtalet idag satt jag och kände mig som att jag hade stenkoll på Agenda 2030, för jag har ganska bra koll på de globala målen. Men så hittade jag någonting som heter generationsmålet, och tänkte "Varför har jag missat det här?" . Men nu har jag läst på och det är då ett övergripande mål som inriktar den svenska miljöpolitiken och är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället och som då handlar om att till nästa generation lämna över ett samhälle där de här stora miljöproblemen vi ser idag är lösta. Hur arbetar ni med generationsmålet, jag börjar med dig Anne?

Anne Lagerqvist: Generationsmålet är ett paraply för de nationella miljö kvalitetsmålen och där finns det ett, utav de sexton miljö kvalitetsmålen, som heter giftfri miljö och det är det vi jobbar under på Kemikaliecentrum.

Dona Hariri: Frida, er ideella organisation, hur jobbar ni med generationsmålet?

Frida Berry Eklund: Hela vårt arbete och allting som vi gör tar avstamp i det, att vi anser att våra barn har rätt till liv och hälsa och utveckling och klimatkrisen är förstås ett hot mot det. Och att vi har ett ansvar som föräldrageneration och som vuxengeneration att lämna över ett samhället i bättre skick än vi fann det. Och det vi ser nu är att precis tvärt om är på väg att hända, att vi är den generation som kommer att lämna över en planet i sämre skick än vi fann den.

Dona Hariri: Jag tänker att Anne, du får sitta med och lyssna här för Frida vi ska fortsätta prata om just vad säger barn och unga som ni träffar?

Frida Berry Eklund: Många av oss som är engagerade i Våra barns klimat har barn själva, i olika åldrar, och det vi vet är dels att barn vet väldigt mycket om klimatet redan. Och för att de vet väldigt mycket så är de också väldigt oroliga, många ser väldigt dystert på framtiden. I Våra barns klimat gjorde vi nyligen en Novusundersökning, här i september förra året, där vi ställde frågor till unga mellan tolv och arton år om klimatet. Det var ganska hjärtskärande det som kom fram, för det visade sig då att bara hälften av unga i den åldern tror att vi kommer att klara klimatkrisen och sex av tio är väldigt oroliga och av de barnen som är oroliga så pratar var sjätte person inte med någon om det. Det vi kan se är att det är ett växande psykiskt problem hos många unga, det vittnar bland annat Bris senaste årsrapport om och många

av de unga som ringer in till Bris pratar just om klimatångest som en del av deras oro, där oron för klimatet ofta beskrivs som panikartad och ständigt närvarande. Vår utgångspunkt är att det här är någonting som vi vuxna måste hantera och vi måste stötta och hjälpa våra barn att hantera det här. Och det är inte bara så att oron hos barn kommer från att de lär sig väldigt mycket när barn inser hur det faktiskt står till med planeten utan det handlar också om att barn inte ser att vuxna faktiskt agerar. Då blir det ett glapp och i det glappet kan både oro och ilska och frustration med vuxnengenerationen skapas och där kan vi se också att hela Gretas rörelse, skolstrejk för klimatet och den internationella Fridays For Future-rörelsen är såklart ett uttryck för det här, att barn förstår i många fall mycket tydligare hur det står till och är arga på vuxnengenerationen för att vi inte gör nog för att säkra deras framtid.

Dona Hariri: Det du säger får mig verkligen att tänka på barnkonventionen inte minst, alltså att barn har rätt till information, barnets bästa. Skulle du säga att klimat-miljöfrågan är i synk med barnets faktiska rättigheter?

Frida Berry Eklund: Barnkonventionen är högst relevant för klimatarbetet, helt klart, och jag tänker framför allt på tre av artiklarna i barnkonventionen som är väldigt relevanta. Det är dels artikel tre som handlar om att alla beslut som rör barn, där ska man beakta barnets bästa och det finns en tydlig koppling till, "Vad tar vi för beslut i dag på klimatområdet? Skulle man kunna säga att de besluten faktiskt är de bästa för våra barn?" Sedan har vi också artikel sex i barnkonventionen som handlar om barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Även där ser vi att hur vi agerar idag underminerar hela barnens rättigheter när det gäller just hälsa och utveckling och framtidstro. Och sedan handlar det förstås om artikel tolv som just rör barns rätt att uttrycka sin mening och höras i frågor. Här finns stark koppling förstås till Fridays For Future-rörelsen också, att barn vill höras i de här frågorna såklart, och "Hur kan vi göra plats för det på alla nivåer i samhället?"

Dona Hariri: Hur gör ni plats för det, i er ideella organisation? Hur ser ni till att barns rättigheter tillvaratas?

Frida Berry Eklund: Vi gör så att vi försöker fånga upp föräldrarna i det här, å sina barns vägnar. För dels är det inte alla barn som är oroliga och det är ju helt OK att det är så. Så vårt arbete handlar just om att synliggöra det här problemet för föräldrar och att engagera föräldrar i klimatomställningen å dera barns vägnar, för att för oss är det väldigt tydligt att det är inte barn som ska behöva driva på, det är inte barn som ska behöva skolstrejka utan det är vår roll och väldigt mycket en föräldraroll. Vi vill såklart att våra barn ska växa upp och må bra och gå en ljus framtid till mötes så vår roll är väldigt tydlig, vi vill fånga upp de vuxna i den här frågan helt enkelt.

Dona Hariri: När jag hör dig kan jag inte komma ifrån ändå, kanske en tråkig fråga att ställa men väldigt relevant, [frågan om] civilsamhället, de ideella organisationernas ansvar kontra stat, kommun, regionens ansvar. Det problemet ser vi i många fält, där vi ser att civilsamhället steppar in och tar ett ansvar som någon annan borde ta. Här känner jag att det tenderar kanske till att bli så. Vad säger du om det, gör ni det som någon annan behöver göra?

Frida Berry Eklund: Ja men helt klart är det så och det är samma sak som för ungdomarna. Vi gör det för att vi inte ser att det görs nog, såklart, och många av oss känner att det är ett ansvar för oss att steppa in då, för att driva på. Men vi är också väldigt tydliga just med det här att vi inte fokuserar så mycket på vad folk ska göra själva hemma mer utan att verkligen försöka bli en politisk kraft och rikta vår föräldrakraft mot politiska institutioner till exempel, både på lokal nivå och nationellt, för att driva på precis det här som du säger, att det krävs en systemförändring. Att ställa om samhället är en gigantisk maskin så vi ser vår roll som en pådrivande kraft, att vi vill ge våra politiker mod och kraft att ta de svåra besluten. För det är stora, svåra beslut som vi måste ta och då måste vi också visa att det finns en stark opinion som stöttar den omställningen, annars kommer politikerna inte ta de besluten och därför är det viktigt att vi gör det. Och där tror vi att föräldrar är en viktig målgrupp, dels för att det såklart står väldigt mycket på spel för oss personligen, det är våra barn som ärver den här framtiden, men också på grund av att föräldrar finns överallt i samhället, i styrelserummen, på fabriksgolven, överallt i skolorna och det är också en väldigt viktig väljargrupp. Så vår teori här är att om föräldrar skickar en väldigt stark signal, att det här är någonting som vi bryr oss om, vi värnar om våra barns bästa och vi vill se en förändring så tror vi att det kommer att hjälpa våra politiker att ta de här svåra besluten.

Dona Hariri: Du var lite inne på innan men jag vill gå tillbaka till det, för samtidigt har barn, eller barnet som det står in barnkonventionen, rätt att påverka beslut som berör barnet. Hur jobbar ni med det?

Frida Berry Eklund: Vi engagerar inte barn specifikt utan vi engagerar vuxna, så där för vi fram det vi vet om barn och vad barn säger såklart, barnens perspektiv. Så till exempel när vi har möten med politiker, ofta rum där barn inte bjuds in, där för vi fram deras perspektiv och röster. Vi försöker helt enkelt grunda oss i barnens perspektiv, alltid, och det handlar förstås väldigt mycket om generationsmålet och det handlar om barnkonventionen och så handlar det om det som vi vet både från våra egna barn, barnen i vårt nätverk men också ungdomsrörelsen som Fridays For Future-rörelsen till exempel. Men vi ser vår roll främst att engagera just föräldrarna för de barn som till exempel är för unga för att skolstrejka i dag.

Dona Hariri: Som en påverkansaktör, det är väldigt tydligt såklart att föräldrarna är en mycket relevant del i påverkansarbetet. En sista fråga till dig inna vi släpper in Anne här. Du pratar om att det krävs strukturella, systematiska förändringar på ganska hög politisk nivå och det är mot politiker framför allt

som ni riktar ert påverkansarbete. Vilka konkreta skillnader hade du velat se på statlig nivå men också på kommunal nivå?

Frida Berry Eklund: Vi är mer en opinionskraft så vi driver inte specifika policyfrågor på samma sätt som Fridays For Future-rörelsen. Vi försöker alltid peka på experter och vad vetenskapen faktiskt säger såklart, i alla forum. Med det sagt, det vi pratar om just nu är skolans roll, att barn är väldigt oroliga och att vuxna har ett ansvar att möta barns oro, frågor och engagemang för klimatet, både hemma men också i skolverksamheten. Här vill vi se ett klimatlyft för skolan. Skolan är en nyckelaktör för barn och unga, över två miljoner av våra barn och unga är i förskole- och grundskoleverksamheten varje dag och här behöver vi bli bättre på att rusta lärare och övrig personal för att möta den här oron. Det handlar inte bara om att lyfta klimatundervisningen i skolan utan också att se till att skolan har strategier för att hantera barns oro och också ge många möjligheter till engagemang, för det är väldigt mycket så att är man orolig så är engagemang en nyckel till att kunna hantera det. Så här pratar vi väldigt mycket om att vi vill se ett klimatlyft för skolan, på nationell nivå och en nationell kompetenshöjning för alla lärare om området för det är så pass viktigt nu.

Dona Hariri: Tack för det, och var kvar här med oss Frida.

Anne, du jobbar på Stockholms stads kemikaliecentrum som är en del av miljöförvaltningen. Det här kan bara vara jag, jag vet inte, men när jag har tänkt på klimat och miljö tidigare så har jag alltid tänkt på att det handlar om köttkonsumtionen och att man ska flyga mindre, det är vad debatten handlar om framför allt. Väldigt sällan har jag tänkt på kemikalier och ännu mer sällan att kemikalier skadar barn. Men visst är det så, att vi har kemikalier runt oss i Sverige som skadar barn?

Anne Lagerqvist: Ja precis, klimatet har en jättestor plats i media nu och under några år här bakåt också, så kemikaliefrågan är inte lika mycket på tapeten. Klimatet är såklart viktigt men kemikaliebiten är också väldigt viktig i och med, om man tar en grundläggande sak som ett ekosystem som skulle vara påverkat av klimatförändring, om det också läcker ut skadliga kemikalier till det då blir det en dubbel påverkan. Så kemikaliebiten är också väldigt viktig för den kan skynda på effekter. Men vi på Kemikaliecentrum jobbar mer och mer med barnens inomhusmiljö, vi jobbar såklart med lekplatsutrustning och sådant också inom byggmaterialsdelarna men vi har jobbat mycket med inomhusmiljön för att det här är inte bara kemikalier som finns i kemiska produkter som till exempel ett storköks maskindiskmedel, som i och för sig är väldigt frätande och farligt, utan det handlar om kemikalier som finns i sådant som vi har runt omkring oss. Varor och material i leksaker, i kök- och serveringsutrustning, i möbler och textil och sådant som finns i inredningen och även i golv och annat byggmaterial på insidan av byggnaden, det har en stor effekt på vad för kemikalier som barnen kommer att utsättas för, alltså de val man gör i både

inredning och byggmaterial kommer sedan att återspeglas i både dammet som finns i lokalen och också i vårt eget blod.

Dona Hariri: Nu finns det en risk att de som lyssnar känner så här "Ska jag tänka på det också, vadå golvet och dammet, är det ett problem? Jag har nog med att källsortera och inte flyga!". Faktum är att det är där människan är just nu och många är lite på bristningsgränsen. Det säger jag inte för att förminska det du säger utan tvärtom, skulle vi kunna ta det här till en vardagsnivå, hur minskar man risken för att barn skadas av eller utsätts för kemikalier?

Anne Lagerqvist: Ja precis och det är det som är vårt huvudmål med projektet *kemikaliesmart förskola* som också är en del av stadens kemikalieplan där ett kapitel är specifikt för barn och unga, att vi ska skydda dem mot den här diffusa exponeringen för kemikalier. Det är lättare att se att ett diskmedel ska man inte dricka än att kanske en soffa man sitter i som är från åttiotalet har ett flamskyddsmedel som faktiskt påverkar nervsystemet. Det är låga doser men det är kontinuerligt och ju mindre barn det handlar om desto större risker är det då. Så det handlar om sådant som man inte ser direkt utan det är vissa tendenser till folkhälsoproblem som finns i hela samhället och som man ser är relaterat till ökad exponering för de här kemikalierna. Man kan jämföra halterna i en mormors, en mammas och en bebis kroppar och se att det är ett annat spektrum i äldre personer eftersom ämnena förbjuds över tid när man upptäcker att de är skadliga. Historiskt har det varit så att man inte har testat innan utan man har fått använda ämnena och så ska forskningen komma fram till att det är farligt och först då kan det bli ett förbud, så det tar lång tid innan det blir ett förbud.

Dona Hariri: Det är när skadan väl har skett som man behöver se över det, då kommer ändringen?

Anne Lagerqvist: Ja precis och ändringen har alltid varit lite försenad men det har man också försökt ta tag i inom EU och skapat lagstiftningar som gäller internationellt inom EU då, om vad som får förekomma, hur man ska registrera kemikalier och sådant så att man får mer kontroll över användningen och mer rapportering om vilka kemikalier som används, det är väldigt viktigt för att veta att det som säljs på marknaden inte innehåller skadliga ämnen. Det här handlar om mjukgörande ämnen i plaster och flamskyddsmedel som jag nämnde tidigare i möbler och textil, det kan vara andra kemikalier som används för att tillverka en plast och många av de här har man upptäckt är hormonstörande. Det har det inte riktigt funnits en klassificering för historiskt utan den har man arbetat fram på senare år och den [klassificeringen] är nog inte riktigt klar heller. Det finns mycket forskning runt det här och man kan se att en klassisk kemikalie som bly, där finns det väldigt mycket undersökningar och där ser man att det finns ingen lägre gräns för när den påverkar nervsystemet. Det är så klart farligast under fosterstadiet och

tidig barndom och då ser man att barn som har funnits i miljöer där det finns mycket bly har en senare utveckling i sitt skolarbetet och sin mentala utveckling.

Dona Hariri: Jag tänker att vi kommer tillbaka till forskningen alldeles strax, för jag vill faktiskt gå till dig Frida och gå in på det här som jag blottade mig lite om tidigare här och sa "Jag har aldrig tänkt på kemikalier". Frida, har du tänkt på det? Pratar ni föräldrar om de här kemikalierna eller är man på min nivå fortfarande och pratar om att flyga mindre och inte äta kött?

Frida Berry Eklund: Det här är lite intressant för jag har en teori om detta och vad som händer när man får barn, just när det landar ett helt nyfött litet knyte som man ska ta hand om och skydda. Det jag tycker mig se och höra från väldigt många som jag pratar med som är engagerade i klimatfrågan är att mycket av det startade med att man är orolig för kemikalier, man börjar med [att fråga sig] "Vad är det det här barnet får i sig, vad smörjer jag huden med, vad finns det runt omkring i mitt hem?". Många plastbantar när de får barn, bort med alla teflonpannor och plast-tupperware, allt. Och i det här första stadiet är man väldigt fokuserad på det här [som är] väldigt nära, vad som kan skada barnet. Och vi tycker oss se att när man sedan får lite mer luft och man lyfter blicken lite grann, det händer också att man ser sig själv in i framtiden på ett annat sätt när man får ett litet barn [och tänker] att nu ska det här barnet växa upp och det är mitt jobb att se till att det här barnet får det så bra som möjligt, då börjar man också se andra typer av hot mot barnen och där ofta kommer miljö- och klimatengagemanget in. Det har vi sett hos de mest aktiva hos oss, de har ofta barn i småbarnsåldern och har kommit ur den här nyfödda-bubblan och då börjar man lyfta blicken lite grann mot andra hot. Här finns ett jättestort engagemang hos föräldrar som jag tycker mig se ofta börjar just med kemikaliefrågan.

Dona Hariri: Men skulle du säga att det avtar sedan? Att när man har det här lilla knytet då är det mycket fokus på kemikalier och vad man får i sig och så där men att det sedan avtar och att klimat och miljö börjar handla om något annat?

Frida Berry Eklund: Nej det tror jag inte för alla de här sakerna är värderingsmässigt också väldigt tätt sammankopplade, det ser man från forskningen att folk som bryr sig om miljöfrågor och klimatfrågor de bryr sig också ofta om rättvisefrågor, migrationsrätt och sådana saker. Så det finns ett värderingsspann här som är liknande, man kan nästan anta att folk som bryr sig om kemikalier också bryr sig om övriga miljöfrågor och bryr sig om klimatfrågor och så där. Och jag tror inte att det är... bara från mitt personliga perspektiv så försvinner det inte men det är inte så mycket man kan göra heller. Man kan säkra sin miljö och ja, man kan bedriva påverkansarbete mot gentemot förskolan att de ska ha giftfri förskola och så vidare men sedan är man väldigt mycket utlämnad till samhället, barnen åker buss och det kanske är

bromerade flamskyddsmedel i bussätena, det kan man inte göra så mycket åt. Så jag tror absolut att det finns kvar i tänket så klart.

Dona Hariri: Anne, håller du med om det? Är det så att det här faktiskt är en del av klimat- och miljödelen som är svår att komma åt?

Anne Lagerqvist: Svår att komma åt vet jag inte men jag håller med om det Frida sa, att när man har ett nyfött barn då tänker man väldigt mycket på vad det kommer i kontakt med, det blir naturligt så. Men sedan när barnen blir lite större och när de går i skolan kan jag inte kontrollera deras vardag så det blir liksom upp till någon annan. Sedan kan man såklart påverka kommunen att göra förändringar, vi har föräldrar som hör av sig till oss på Kemikaliecentrum och gärna vill ha vår hjälp i att deras förskola ska jobba mer med projektet *kemikaliesmart förskola*. De kan [säga] "Vi ser att de äter på plasttallrikar, jag skulle vilja att förskolan byter" och så där. Vi har också förskolor som hör av sig till oss och vill ha råd och det är en del av vår stödfunktion till stadens verksamheter att ge dem råden, vi vill säkra alla barn i kommunens vardag så att den blir så fri från de här skadliga ämnena som möjligt.

Dona Hariri: Ni har ingen tillsyn på något vis utan man kan kontakta er för att få råd för att sedan ta det här vidare med förskolan, är det så?

Anne Lagerqvist: Vi har också tillsyn, våra miljö- och hälsoskyddsinspektörer som går ut och tillsynar förskolorna utifrån lagen de tar också med sig frågor angående *kemikaliesmart förskola*. Det finns som mål i kommunens miljöprogram och från politikerna att alla förskolor ska göra de här åtgärderna som vi har tagit fram.

Dona Hariri: Du var inne på det tidigare, sedan avbröt jag dig lite grann men jag vill ändå gå tillbaka till forskningen. Hur kan vi använda oss av och föra ut den forskning som ni men också andra har kommit fram till? För där ser jag en viss lucka, att vi har koll på de andra delarna inom miljö och klimat men här kanske [det är så att] har man inte ett nyfött barn så kanske man faktiskt inte tänker på kemikalierna om jag ska vara ärlig, eller om man inte är förälder. Vad säger du om det, behöver vi hitta nya sätt att nå ut med forskningen?

Anne Lagerqvist: Både kommuner och regioner och även Kemikalieinspektionen som en nationell myndighet jobbar med den här frågan. Kemikalieinspektionen har i många år nu drivit Gifffri vardag som handlar om flera aspekter, inte bara just barnens vardag utan de gör tillsynsprojekt på sport- och idrottsartiklar också som är till vuxna, då går det ut köper in varor och analyserar, så de finns som en nationellt myndighet för det här. Och sedan jobbar både kommunerna och regionerna med att ställa högre krav i upphandlingar för att fasa ut de här skadliga ämnena innan lagstiftningen har hunnit ifatt, så att

säga. Och Kemikalieinspektionen jobbar mycket med att påverka lagstiftningen på EU-nivå också, det finns hela ämnesgrupper som behöver förbjudas men då säger de också att vi håller på med arbetet att förbjuda hela grupperna men vi vill gärna att offentliga sektor går före så att vi kan fasa ut de här ämnena som faktiskt måste bort, innan lagstiftningen har hunnit ifatt.

Dona Hariri: Frida, vad säger du om det?

Frida Berry Eklund: Jag har en reflektion. Man blir lite tokig [på], nu pratar jag utifrån ett föräldraperspektiv, att det ligger så mycket fokus på att man själv måste ta reda på en massa saker och det är ganska överväldigande framför allt när man får barn när man börjar itta på det där och inse att det ligger otroligt mycket fokus på mig som individ, vad jag köper in, att man blir lite galen på att det inte ligger på producentsidan att man inte bara kan få bort det, att man själv måste ha sådan koll och läsa varje innehållsförteckning och titta på varenda liten detalj för att man ska vara säker på att man gör det bästa för sitt barn istället för att någon bara så här "Nä men nu plockar vi bort att det där, det ska bara bort!" så att man slipper tänk på det. Där blir man lite tokig utifrån ett föräldraperspektiv, det går så otroligt mycket tid och energi på just detta.

Dona Hariri: Sedan tänker jag också att miljö- och klimat[frågan] är om något en samhällsklassfråga. Det är inte alla barn som har föräldrar som exempelvis du Frida, som är engagerad, har koll, kan läsa innehållsförteckningar, som har råd för det är ganska dyrt att leva hållbart och miljövänligt. Det är ytterligare en debatt och vi har kanske inte möjlighet eller så mycket utrymme att prata om det här idag men det är så klart en del av den här stora problematiken med barns rätt till information och att barn ska vara delaktiga, alla föräldrar vet inte att barn har de här rättigheterna överhuvudtaget. Jag vill ändå ställa en fråga om det. Anne, hur tänker du kring samhällsklassperspektivet när det kommer till den här frågan?

Anne Lagerqvist: Jag förstår hur du tänker och att det just tar mycket tid att sätta sig in i det här och att man från början kanske hoppas på att det fanns en statlig myndighet som kollade allt så att allt som fanns på marknaden var säkert. Så ska det egentligen vara enligt lagstiftningen, men det finns så mycket grejer! Så problemet i samhället är att det är så mycket varor och material, vi har ett jättestort överflöd. Men kommunens arbete gäller alla barn i kommunen så där får vi ut informationen både till förskolepersonalen och vi uppmuntrar dem också att ta med barnen i det arbetet de gör, kanske när de sorterar bort gamla My Little Ponys då är barnen med. "Nu ska de här hästarna åka på en lång resa" och så försvinner de från förskolan och då har man faktiskt fått bort en kemikalierisk, för det är sådana saker som barn gärna tuggar på och som vi också vet innehåller skadliga ämnen om de är gamla, så där kanske från åttiotalet och så. Så absolut, det handlar om alla barns rättigheter och nu när barnkonventionen är lag ser vi också att det har en applicering på vårt arbete. Men vi har alltid jobbat så, det är inte så att vi bara har gått till vissa

förskolor utan alla stadsdelar har fått samma information och alla stadsdelar får samma möjligheter att också söka pengar för att byta ut gammalt material i förskolan. När man kommer tillbaka till forskningen, det vi själva har gjort på forskning är att analysera varor och material som kommer från förskolor som har rensat bort gammalt och sådant ur vårt nya sortiment som är upphandlat för att vara kemikaliesmart. Där ser vi att det gamla materialet, i ungefär femtio procent av fallen skulle det inte få säljas idag därför att det innehåller så pass skadliga ämnen. Så bara genom att göra allt det här har vi fått bort över två ton skadliga ämnen från alla Stockholms förskolor och det gäller då såklart alla barn.

Dona Hariri: En sista fråga tiller båda, varför är det så viktigt att arbeta med just barn när det kommer till miljöfrågor?

Frida Berry Eklund: Det korta svaret är, precis som vi pratade om tidigare, generationsmålet. Att det är barnen som ärver planeten och vi måste lämna den i ett bättre skick. Jag kan bli lite tokig på folk som bara applåderar ungdomsrörelsen, applåderar Greta och sedan går man tillbaka till sina invanda beteenden. [Man] hurrar över att de här ungdomarna kommer lösa det här, de är så engagerade och så duktiga, de kan så mycket om det här och det kommer lösa sig när de blir vuxna. Men nej, så är det inte. Det är de närmsta åren nu som är kritiska och det innebär att alla de barn som inte kan rösta, som inte är med i beslutsfattande forum vilket är väldigt, väldigt många, där ligger ansvaret på oss som vuxna att ta det ansvaret att se till att vi måste göra det nu. Så det här är någonting som jag blir lite galen på. Svaret är att det är vi som är vuxna idag som måste lösa problemet, punkt.

Dona Hariri: Jag älskar att du blir, du säger galen. Jag blir förbannad. Jag har inte heller förståelse för vuxna som säger "Ja men det är så mycket att tänka på" och blir apatiska. Jag tycker att vi vuxna borde kunna mer än så.

Anne, vad säger du, varför tycker du att det är viktigt att arbeta med just barn och lyfta barnperspektivet i miljöfrågan?

Anne Lagerqvist: Dels tänker jag på generationsmålet som ändå är 20 år gammalt nu och att det nästan är en generation, så jag tycker att egentligen borde vi ha kommit längre än vad vi har gjort. Anledningen till att jag jobbar med de här frågorna är också en lite inneboende ilska över att det inte händer fortare, att allting tar sådan lång tid. Och det jag ser som positivt i mitt jobb nu på kommunen är att vi faktiskt kan göra saker. OK, det är lokalt, det är bara i Stockholm, men vi kan göra saker på riktigt ute i verksamheterna och det tycker jag är väldigt viktigt, för det handlar om de barnen som är små nu som vi kan göra saker för, så att det blir bättre. Men ser jag också det här med klimatet som en annan typ av fråga, den är svår att lösa lite grann just i vår stad. Visst, vi kan göra åtgärder, men frågan är väldigt global på ett annat sätt. Även om kemikalier också sprids globalt så blir klimatfrågan något som vi måste

ha väldigt mycket åtgärder [för] ganska fort nu. Kemikaliefrågan har vi jobbat med ganska länge, vi vet lite vad hoten är [även om] det behöver jobbas mer, det är fler ämnesgrupper som behöver förbjudas. Jag känner också att det hänger ihop, klimatet och kemikalierna, det är samma sorts problematik som man behöver finna lösningar på. Det handlar mycket om överkonsumtion, för konsumtion är en stor del i klimatproblemen och det ger en stor kemikaliepåverkan, speciellt i produktionsländerna och när vi pratar om att det här generationsmålet inte ska göra någonting dåligt utanför Sveriges gränser också, då är det högst relevant. Men jag vet inte, mänskligheten är generellt lite långsam på att agera känns det som och det tycker jag är lite frustrerande.

Dona Hariri: Men tur då att vi finns, tänker jag, som inte blir apatiska och väljer att vara långsamma utan som fortsätter att trycka på. Vi får inte heller glömma, för det kan jag uppleva att man ibland gör i förändringsarbetet, att det är genom påtryckningar på våra politiker som förändringar faktiskt sker, de är folkvalda och de ska göra det vi vill, vi är folket så vi behöver bara fortsätta, fortsätta och fortsätta. Så tack snälla Anne och Frida för allt ni gör, vi fortsätter framåt. Tack för att ni var med i *Snacka om barnrätt!*

Anne Lagerqvist: Tack!

Frida Berry Eklund: Tack!

Dona Hariri: Då är det dags för mig att summera det här samtalet. 1. Beslutsfattare har ansvar men vi som vill se förändring måste fortsätta att trycka på. 2. Klimat och kemikalier hänger ihop, ju fler prylar och kläder vi köper och har omkring oss desto mer kemikalier kommer vi utsättas för och desto mer kommer vi att påverka klimatet.

Det här var sista avsnittet av *Snacka om barnrätt*, i alla fall i första omgången. Tack till dig som har lyssnat! Om du har missat något avsnitt eller bara vill lyssna igen hittar du alla avsnitt i appar där poddar finns. Du kan också läsa mer om Länsstyrelsens arbete med barnrättsfrågor på lansstyrelsen.se/stockholm. Sök på "barnrätt".

Jag heter Dona Hariri och *Snacka om barnrätt* är en podcast från länsstyrelsen i Stockholm, producerad av Umami Produktion.